

Руслан КЛІМОВИЧ
Студент факультету банківського бізнесу
Тернопільський національний
економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н. Іващук О. О.

СИСТЕМНО ВАЖЛИВІ БАНКИ ЯК ФУНДАМЕНТ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

В сучасних умовах розвитку суспільства банківська система займає чільне місце у економічному і соціальному житті населення. Саме тому її правильне, ефективне і стабільне функціонування необхідне для спокійного життя населення. Фінансові кризи демонструють чітку залежність стану економік світу від стійкості системно важливих установ. Через це несподівані проблеми платоспроможності великих фінансових установ під час фінансових криз зумовлюють широкомасштабні наслідки у банківській системі, що одразу супроводжується падінням довіри з боку фізичних і юридичних осіб до банків, що негативно впливає на економіку країни. Щоб такі події не відбувались, держава повинна надавати підтримку системно важливим установам.

Базельський комітет визначає системно важливі банки як фінансові інститути банкрутство або можливі проблеми яких, привели б до значних збитків для всієї фінансової системи та для економіки в цілому, через їх величину, складність та системну взаємопов'язаність [1]. Базельський комітет поділяє банки на глобально системно важливі банки (G-SIB) (діяльність яких впливає на світову економіку) та національні системно важливі банки (D-SIB) (діяльність яких в більшій мірі впливає на економіку в межах конкретної країни). Середовище D-SIB доповнює і визначає середовище G-SIB, тобто національні системно важливі банки визначаються державними органами кожної країни окремо, і саме держава

повинна регулювати і здійснювати контроль над ним. Також глобальні системно важливі банки можуть бути і національними, і можуть підпадати під контроль національних регулятивних органів.

НБУ трактує системно важливі банки, як банк, що відповідає критеріям, встановленим Національним банком України, діяльність якого впливає на економіку країни [2]. Для віднесення банку до системно важливих визначається спеціальний показник, якщо цей показник є вищим, ніж розмір середньоарифметичного показника системної важливості відповідних банків, то банк є системно важливим. Рішенням Правління НБУ №100-рш від 23 лютого 2017 року до системно важливих банків було віднесено три банки: ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Укрексімбанк» та АТ «Ощадбанк». Варто зазначити, що дані банки є державними, а також те, що ці банки мали статус системно важливих і у 2016 році. До системно важливих банків НБУ може застосовувати посилені пруденційні вимоги, зокрема підвищені нормативи ліквідності та капіталу. Це відповідає загальноприйнятій світовій практиці. Також статус системно важливого визначає особливий режим нагляду за банком. Для віднесення банку до списку системно важливих використовується спеціальний показник, якщо цей показник є вищим, ніж розмір середньоарифметичного показника системної важливості відповідних банків, то банк є системно важливим.

На відміну від системно важливих банків, несистемно важливі банки, хоч і впливають на стан банківської системи, але не можуть вибити її з коридору стабільності. Як тільки несистемно важливий банк, розвиваючись, зможе впливати на банківську систему так, щоб аж вибити її з коридору стабільності, то він одразу ж отримує статус системно важливого. Системно важливі банки із-за того, що мають великі кореспондентські зв'язки потягнуть у нестійкий стан банківську систему. Така ситуація називається «ефект лавини», який порушить стійкість

більшості банків системи, що в свою чергу призведе до того, що інші банки почнуть впливати і порушувати стійкість банківської системи. Тим самим буде нарощуватись амплітуда коливань, що призведе зниження стабільності. Результат може призвести до краху банківської системи, і як наслідок, кризи реальної економіки.

Саме тому держава повинна здійснювати підтримку системно важливих банків фінансовими ресурсами. В таких випадках повинен вводитись у дію спеціально розроблений інструментарій антикризових заходів по підтримуванню стабільності банківської системи. До основних інструментів, що можуть допомогти вирішити проблему ефективного управління системно важливих банків, можна віднести:

- ризик-менеджмент, що дозволяє оперативно визначати та прогнозувати вплив ризиків на результати діяльності фінансово-кредитної установи та впроваджувати необхідні заходи щодо уникнення чи мінімізації впливу негативних факторів;
- контролінг, завданням якого є координація, методична та інформаційна підтримка процесу оперативного планування та бюджетування, порівняння фактичних та планових показників діяльності підприємства, аналіз відхилень, аналіз ефективності різних центрів, напрямків діяльності, а також продуктів та послуг, аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства;
- введення посиленого нагляду за системно утворюючими банками та періодичний моніторинг системно утворюючих банків шляхом оцінки їх стійкості, ймовірності дефолту та впливу такої події на банківську систему.

Література:

1. Globally systemically important banks: updated assessment methodology and the additional loss absorbency requirement [Електронний ресурс] // Сайт Банку міжнародних розрахунків. - Режим доступу : <http://www.bis.org/publ/bcbs255.pdf>

2. Системно утворюючий банк. Офіційне інтернет-представництво Національного банку. Глосарій банківської термінології. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=13264040>

3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>